List 12. **NOVICE** Tečaj XXXVIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. marcija 1880.

Obseg: Živinske soli ne dobimo. — Še nekatera kmetijska orodja. (Konec.) — Gospodarske novice. — Po zraku kakor ptiči bomo letáli. — Matičine knjige za leto 1879. — Slovenska Talija. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Živinske solí ne dobimo.

Kakor so se naša družba kmetijska in pa druge kmetijske družbe uže poprej, tako se je zadnji čas tudi kmetijski svèt v Pragi obrnil do c. kr. ministerstva kmetijstva s prošnjo, naj bi se za živino zopet delala in prodajala sol po nižji ceni, kakor je to tudi prejšnja leta bilo.

Živinsko sol je prejšnja leta dala vlada delati tako, da se je navadni kuhinski soli celó malo encijana in ogljenega prahú primešavalo ter tako ubranilo, da take črnikaste in grenkljate solí ljudje niso mogli za na mizo rabiti.

Na to vlogo je c. k. ministerstvo kmetijstva odgovorilo, da finančno ministerstvo z ozirom na določbe solne postave ne more zopet vpeljati cenejše solí.

Tej odloki je dodalo c. kr. ministerstvo kmetijstva še to, da znižana cena solí za živino nima toliko upliva na povzdigo živinoreje, kakor se misli, kajti po splošnih skušnjah se leto in dan potrebuje za eno govedo 10 do 30, za enega konja 10 do 20, za eno ovco 2 do 5, za enega prešiča pa 5 funtov solí. Če se zdaj pomisli, da cesarske solnice prodajajo dunajski cent solí po 5 gold., — odgovarja ministerstvo dalje — si gospodar s 50 krajc. do 1 gold. 50 kr. omisli za celo leto solí za eno govedo. To je pa gledé na vrednost ene velike živine po mislih ministerstva tako majhen potrošek, da se skoro v poštev ne more jemati s tem, koliko bolje krave molzejo in koliko bolj se debelijo voli, če se jim krma nekoliko solí. Sicer pa se sme tudi to reči, da taki gospodarji, ki pri sedanji ceni ne privoščijo solí živini, je tudi potem jej ne bodo privoščili, ko bi cena nižja bila. Konečno je dostavilo ministerstvo še to, da z ozirom na državopravne in denarne razmere ni pričakovati, da bi mogoče bilo, kmalu predrugačiti dandanes veljavne postavne določbe o razprodaji in ceni solí. —

Tako se glasí odgovor c. kr. ministerstva kmetijstva, katerega zadnji odstavek menda kaže pravi vzrok, zakaj mu ni mogoče vstreči željam kmetijskih družeb po znižani solni ceni, in ta je ona državopravna razmera med Avstrijo in Ogersko, po kateri se Magjari ustavljajo napravljanju cenejše živinske soli, in kar Magjar hoče, to je žalibog Avstriji — zapoved!

Še nekatera kmetijska orodja.

(Konec.)

Žitočistilni stroj.

Poroča prof. Fr. Povše.

Da je preresničen stari naš pregovor: „kakoršna setev, takošna žetev“, to poljedelci prav hudo čutijo, če so sejali seme nečisto. Iz nečistega semena jim izraste plevela polno žito, katero treba opléti; plevíce so pa zadnje in dokaj stroškov stanejo. Plevel prerašča žitne rastline, jih zadušuje ter jim ropa redilne snoví. Kdo [illegible] še videl prosá, katero plevel zaduší tako, da skoro ni najti prosenih rastlinic izmed gostega plevela! Zato tudi trdimo, da prosó vsakega gospodarja, ki mora najemati ptujih delalcev, posebno če ga je vsejal na nečisto zemljo, več stane, kakor ko bi ga na trgu kupil.

S tem, da vsejemo plevelno žito, si silno škodujemo. Kako silovito plodnost imajo nekatere plevelne rastline, tega se moremo prepričati iz številk, katere je slavni prof. Nobbe objavil. Našel je, da ena sama glava makova — in koliko je rdečih makovih rastlin po njivah! — ima do 50.000 zrnic, divja kamelica 40.650, gorčica po svojem rumenem cvetji povsod znana 4200, velika smrdela 13.500, masleni grint 6500, predobro znana plavica 4000, kokalj 2590 zrnic.

Pri tej velikanski množini zrnic se pač ne smemo čuditi, da je njiva tukaj polna plevela, katerega zatreti je tolikokrat silno težavno, posebno zato, ker ta semena dolgo časa ne izgubijo kaljivosti.

Plevelne rastline pa tudi zeló izmolzujejo zemljo, česar se moremo prepričati iz sledečih od prof. Wilhelma izvršenih kemijskih preiskav.

Preiskoval je pepel sežganih raznih plevelnih rastlin in našel v 100 delih:

v pepelu kokalja 24·9% kalija, 37% apna, 7% magnezije, 10% fosforne kisline itd.;

v pepelu kamelice 42% kalija, 19% apna, 5% magnezije, 9% fosforove kisline itd.;

v pepelu plavice 52% kalija, 18% apna, 5% magnezije, 9% fosforove kisline itd.;

v pepelu predenice 74% kalija, 10% fosforove kisline itd.;

v pepelu njivske gorčice 19% kalija, 34% apna, 12% fosforove kisline itd.

Te številke pač glasno govoré, kako silno plevelne rastline izmolzujejo zemljo, torej koliko škodujejo žit-

nim in drugim rastlinam, katere vsled tega oropanja le slabo rasti in obroditi morejo.

Da pa naši bralci morejo bolje razumeti vrednost sestave raznih snoví, katere se v pepelu rastlin nahajajo, naj jim navedemo snoví, kakoršne se nahajajo v pepelu nekaterih glavniših domačih rastlin.

V 100 delih pepela pšeničnega zrna je: 30% kalija, 11% magnezije, 47% fosforove kisline,

v 100 delih pepela pšenične slame je 13% kalija, 5% apna, 5% fosforne kisline in 67% kremenčeve kisline;

v 100 delih pepela zelene detelje je 32% kalija, 35% apna in 9% fosforne kisline.

Razvidno je tedaj, da plevelne rastline skoro toliko redilnih tvarin iz zemlje poberó, kakor žitne. Take znanstveno utrjene skušnje naj bi nas pač izmodrile, da bi bolje pazili na čistost semena, pa tudi na čistost njiv.

Res si moremo pomagati s tem, da damo izbrati na pr. pšenico za seme, ali, ko je snopje v kozolcu, da nastrižemo klasje, katero posušimo na rjuhah in potem omlatimo ali osmučemo. Al to more le tak gospodar storiti, kateri ima dovolj lastnih delavnih močí in ki le malo semena potrebuje. Za večo potrebo pa nam umni fabrikanti izdelujejo prav koristne stroje, s katerimi moremo žito čistiti.

Pridjana podoba nam kaže tako čistilnico, katero izdeluje uže pohvaljeni fabrikant Kühne v Mošonji po Pernolletovi sistemi.

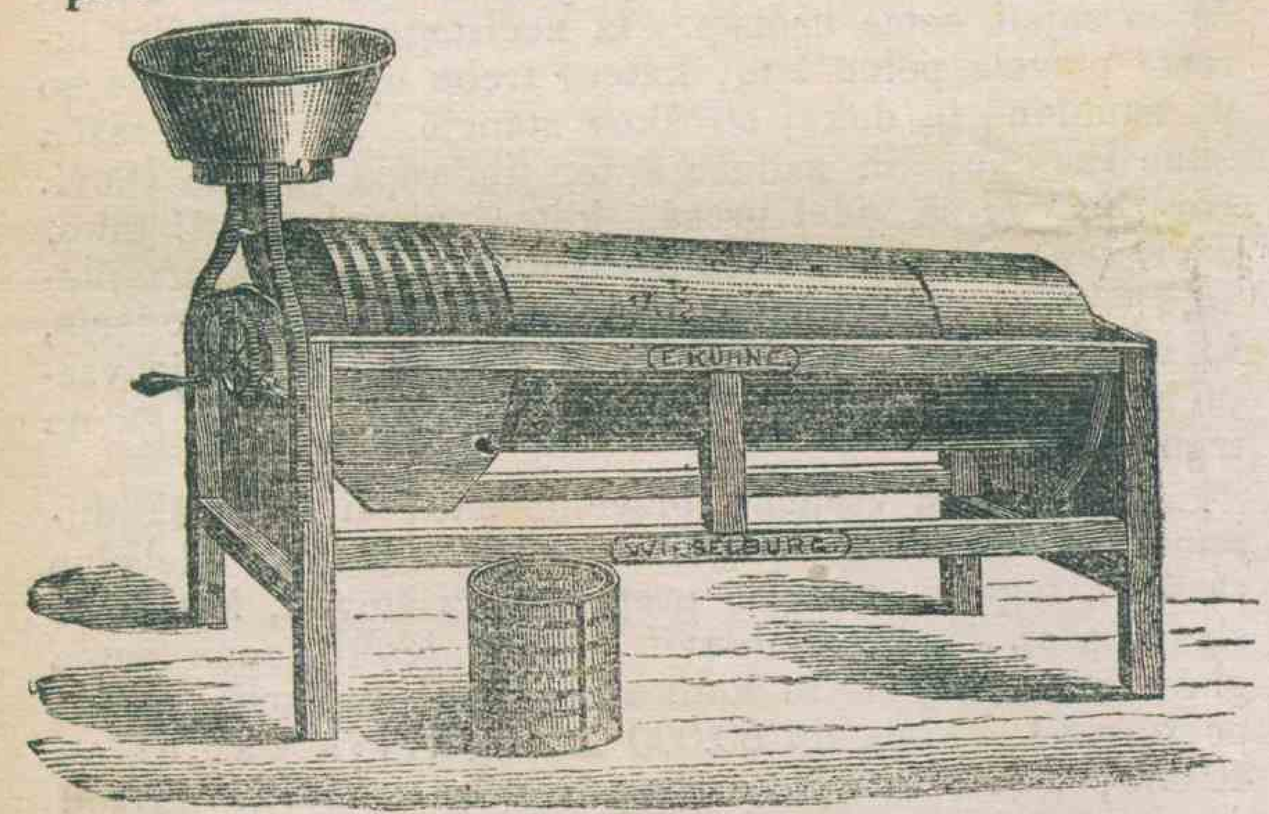

S tako čistilnico se prav lepo in dobro dá iz žita ločiti plevelno seme, kamenje, prah itd.

Če je treba iz žita, na pr. iz pšenice, ločiti oves, rž, ječmen, je tudi za to izdelan stroj, kateri ima cilinder z dvojno delavnostjo. V bobnu se nahajajo veče in manjše ljuknice; skozi prve pada pšenično, skozi manjše pa rženo in drugo plevelno zrnje, katero vse pada na sito, kjer se zopet rž od plevelnih zrnic itd. loči.

Pri navadni čistilnici, katera ima iz žita ločiti le plevelna zrnica kokalja, grahorja, ljulike itd., se vsuje seme po vlijaku v boben, katerega prednji del ima jako fine ljuknice, skozi katere pada prah in mala zrnica. V nagnenem bobnu teče žito v drug predal, katerega notranja stena je polna polokroglih votlin, v katere pada okroglo plevelno seme in zbito žitno zrnje, od koder teče v neko globino, iz katere se po polževo zaviti steni iz cilindra odpravlja, med tem ko se žito v 3. in 4. delu, kjer so ljuknice veče, loči v 2 sorti in očisteno na drugem delu izpada. V eni minuti se ne sme vreteno čez 40krat zavrteti. V eni uri se po 10 mernikov žita sčisti.

Navadna čistilnica veljá 60 gold. Veči stroj, s katerim se izloči iz pšenice tudi oves ali rž, veljá pa 120 gold.

Gosp. Kühne pa izdeluje tudi prav majhen stroj, ki veljá le 38 gold., s katerim se more v enem dnevu 30 mernikov žita sčistiti. Ta strojič je prav tako izdelan, kakor velika čistilnica Pernolletove sisteme, le v manjši obliki. V bobnu iz kositarja izdelanem so oddelki različno velikih votlin ali ljuknic, skoz katere se ločijo zrnica manjša in veča. Stroj se postavi lahko na mizo, in en deček ga lahko goni.

Ker tako malo stane, lahko si ga omislita dva soseda skupaj in oba bodeta z njim sčistila si vse žito, ter še od sosedov zaslužila kak goldinar za izposojilo te mašinice. V današnjem položaju moramo kmetovalci na vsa sredstva misliti, s katerimi si moremo pomagati, in kedo bi mogel tajiti, da prav v znižanji stroškov v gospodarstvu si moremo še pomagati?

Ker uže govorimo o potrebi strojev ali mašin, s katerimi moremo prihraniti si stroškov za delo, naj še spregovorim o slamoreznicah.

Koliko pač zamudí hlapec na podu, kjer s staro svojo slamoreznico dan za dnevom ropoče, namesto da bi druga dela opravljal! Res je, da slamorezni stroji stanejo 60 do 70 gld., a silno veliko se ž njimi v enem dnevu opravi; z najmanjšim takim strojem moremo v enem dnevu (12 ur dela) 60 hektolitrov $^1/_4$ palca dolge, ali 120 hektolitrov $^1/_2$ palca dolge rezanice napraviti.

Kühneovo slamoreznico kaže ta-le podoba:

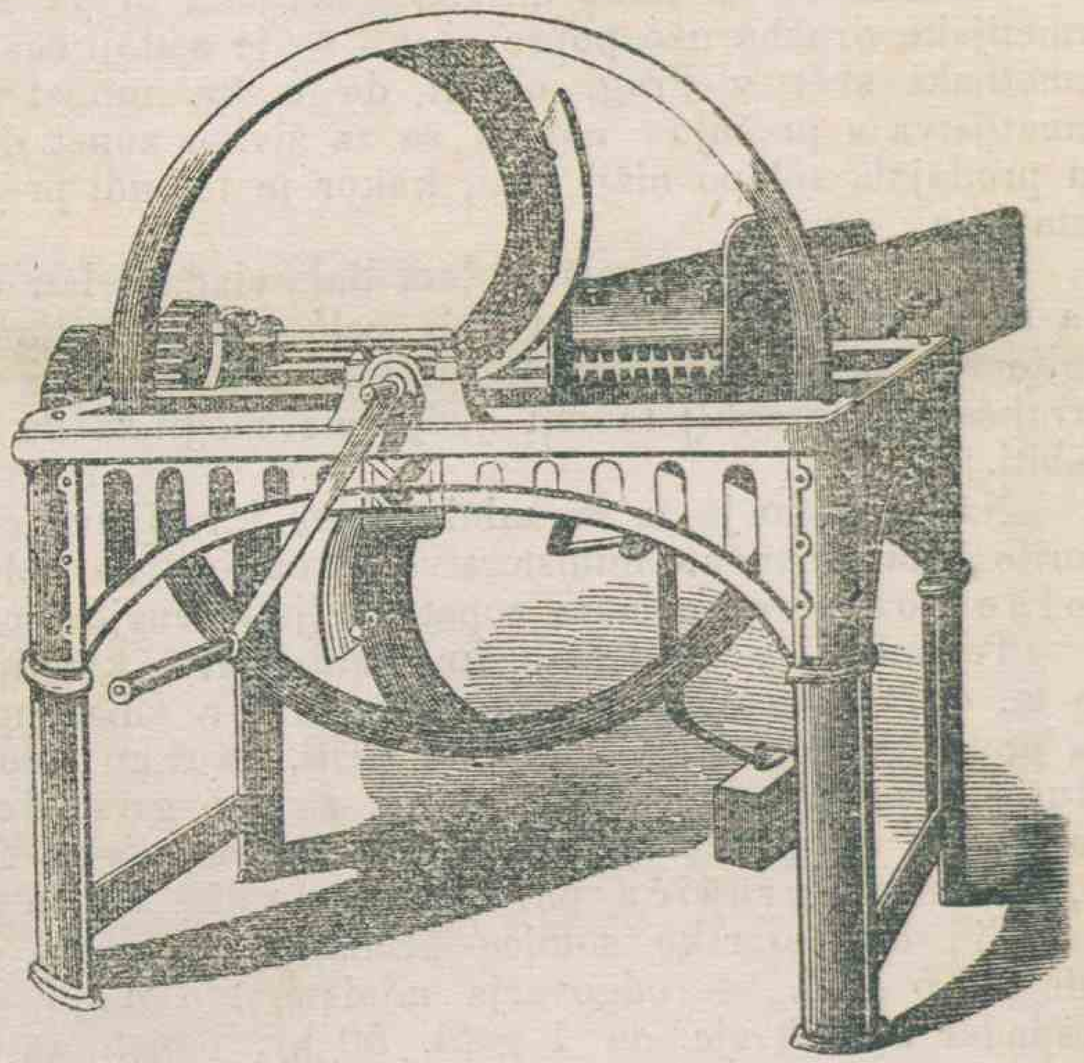

Ona ima sledečo sestavo: na mahalnem ali gonilnem kolesu utrjena sta 2 noža, katera opravljata isto, kar kôsa pri ročni slamoreznici. Slama se vklada v trugo, pa njo spravljata naprej in pod nože dva zobčata valarja, za stiskanje pa skrbi nek obtežek, ki kakor je iz podobe razvidno, visi na neki železni kljuki. Vse se premiče po zobčastih kolescih, katera prenašajo gonilno moč iz glavnega kolesa na vretenaste osi. Pri delu morata biti 2 možá, katera se menjata z vrtenjem, katero je precej vtrudljivo.

Če si tak stroj sosedje ene vasi skupaj omislijo tako, da vsak par goldinarjev donese, si bodo lahko hitro narezali potrebno množino rezanice in svoje hlapce porabili za druga opravila, kakoršnih skrbnemu kmetu nikdar ne primanjkuje.

Gospodarske novice.

Prva štajarska mlekarska zadruga v Gradci osnovala se je lani. Sedaj so priprave toliko dognane, da more meseca aprila pričeti svoje delovanje v lastni

mlekarnici (Annenstrasse 12). Smetana se bo z mašinami posnemala, sir tudi z mašino izdeloval, sploh vsa oprava je po najnovejših mlekarskih skušnjah narejena. Mašine goni plinova moč. Zádruga šteje 20 društvenikov ter ima 222 krav mlekaric na razpolaganje. To je prva mestna mlekarska zadruga v Avstriji.

Nova iznajdba.

Po zraku kakor ptiči bomo letáli!

To nam obeta nemška knjižica, ki smo jo v razsojo z Dunaja prejeli in katera popisuje nov stroj, ki se imenuje

„*Aëroveloce* ali po naše *zrakoplav*“,

katerega je iznašel gosp. Viljem Kress.

Da bi „Novice“ mogle kaj temeljitega reči o tej novini, smo gosp. prof. Senekoviča, znanega strokovnjaka o tacih znanstvih, prosili, naj nam blagovoljno svoje mnenje o Kressovi iznajdbi izreče. Častiti gosp. profesor nam prijazno odgovarja tako-le:

Ideja gosp. Kressa sama na sebi je dobra, tem bolj, ker se opira na opazovanje pri ptičjem letanju, kajti njegov zrakoplav je podoben ptici z razprostrtimi perutnicami. Gotovo je, da se dá zračni balón krmiliti s pripravami, ki so slične onim, s kojimi je narava obdarovala ptice. Vendar imamo malo upanja, da bi ta zrakoplav uže vsem tirjatvam zadostovati mogel, kakor si izdajdenik domišljuje. Težko je misliti, da bi sedanja tehnika bila zmožna motor dovršiti, ki bi imel moč 15 in še več kónj, pa bi le kakih 300 kilogramov tehtal. In ako bi to tudi možno bilo, kako dolgo bo pa mogoče, ga s primerno majhno množino stisnjenih gazov goniti, velike množine teh gazov pa ni mogoče seboj jemati. Mogoče bilo bi to četrt ure ali še malo več. Po tem bi bil človek zopet primoran na zemljo se vrniti in si novih stisnjenih gazov iskati. Da bi se zrakoplav mogel precej visoko dvigati (in s to visočino mislimo si le kakih 200—300 metrov in kaj je to?), je potrebno, da hitrost vretenic v taki meri raste, v kakošni se gostota zrakova znižuje. Motor se mu pa vsled konstrukcije vedno bolj polagoma giblje. Parnega motora ne more iznajdenik rabiti, ker je za-nj potrebna voda in kurilo pretežko, da bi se tudi veliko veči zrakoplav, kakor si iznajdenik misli, mogel nad zemljo dvigniti. Ko bi bil zrak blizo tako gost kakor voda, takrat pač. — Iznajdenik si je sicer vse dobro preračunal, a kaj mu pomagajo njegovi računi, ko ni v poštev jemal, da se zrakova gostota v visočinah znižuje, in da človeštvu ni veliko pomagano z zrakoplavom, ki se more par metrov visoko nad zemljo dvigati, tam nekoliko minut plavati, ter se zopet na zemljo vsesti!

Gosp. Kress nam popisuje v svoji knjižici tudi mali vzorec al modêl zrakoplava, ter pravi, da so bili poskusi z njim vedno prav povoljni. Radi mu to verujemo. Modêl ima celó majhno težo, 12 do 15 dekagramov; poskušal ga je vedno le po sobah v mirnem zraku in v majhnih visočinah. A druga je trupla več sto kilogramov težka več stotin metrov visoko vzdigovati in to še v vetru

Razun tega bi se dalo tehničnih, morda nepremagljivih težav našteti, koje bi se prikazale pri konstrukciji tega velikega zrakoplava. Brezpogojno bi morala vsa tvarina zeló lahka, a vendar zelo trdna in močna biti.

Konečno še dostavljamo, da išče iznajdnik društva, koje bi mu dalo potreben kapital, da bi zvršil svoje ideje. Želimo mu v tem oziru prav dober vspeh. Poskusa vredna je stvar, akoravno bi se po naših mislih ne dala tako lahko izvršiti, kakor si jo on domišljuje. Po tem potu bi se tudi lahko prepričal, da bi utegnili poskusi tudi za življenje bolj nevarni biti, kakor nam jih on v svoji knjižici riše.

Slovensko književstvo.

Matičine knjige za leto 1879.

Knjige, katere so prejeli udje „Matice slovenske“ za lansko društveno leto, so: 1. „Letopis“, vredil dr. J. Bleiweis. 2. „Znanstvena terminologija“, spisal M. Cigale. 3. „Grmanstvo in njega uplív na Slovanstvo v srednjem veku“, spisal J. V. 4. „Raznim delom pesniškim in igrokaznim J. Koseskega dodatek“. Ustanovnikom „Matičnim“ dodala se je vrhu navedenih štirih knjig še „Slovnica hrvatska“, spisal prof. Marn v Zagrebu.

Ker naš list nam v poročilo odmerja le zeló omejen prostor, biti nam je kratkim, če prav bi radi govorili o navajanih knjigah obširnejše, tako rekoč „iz srca“, kakor se pravi. Ergo statim ad rem.

Kdor nepristransko sodi „Matično“ delovanje, lehko uvídi, da ta naš literarni zavod v istini skrbí, čim dlje tem bolj ustrezati Slovenov raznim željam, katere je družbin odbor izvedel ali po novinah, ali sicer drugim potem. „Mnogo knjig, mnogo raznolike vsebíne!“ tako so se čuli glasovi od mnogokaterih strani, in ker je odbor izpoznal, da so te zahteve večine pravedne, evo vam množine in raznoličnosti!

„Letopis“ za leto 1879. ima zopet lep broj poučnih in zabavnih sestavkov iz perés naših odličnih pisateljev. Kulturno-zgodovinska spisa pl. Radicsa in prof. Fr. Hubada ugajala bodeta strokovnjakom in sta krepka svedoka o neumorni delovnosti obeh pisateljev na polji stare zgodovine slovanske. — P. Kozlerjev spis „Zgodovina prvega slov. zemljevida“ nam ni samo drag spomin na nepozabljivega rodoljuba, ne, važen donesek je naši literarni zgodovini. Človeka bolí srcé, beróčega, kako se je, ni še dolgo tega, ravnalo pri vsakem podjetji, ako je nosilo slovensk pêčat. — Prof. Fr. Erjavčevo zbirko rastlinskih in živalskih imen, besed, rekov in pregovorov gotovo s srčnim veseljem pozdravijo naši filologi in prirodoslovci, a tudi profesorji. Gosp. Fr. Erjavec zaslužuje naše hvaležnosti zvlasti še o tem, ker je skoraj vsem v narodu živečim, krepkim in lepim besedam dodal razlago in naznanil kraj, odkodar ima katera „domóvnico“. Naj gosp. profesor svoje važno in zanimivo naberanje nadaljuje! — Času izredno primerna so dalje J. Navratilova „Nova pisma o Bosni in Hercegovini“. Vsakemu Slovenu bode vrlo po volji izvedeti po verjetnem viru kaj obširnejšega o „novi Avstriji“. Gospod Navratil je pisal o tem predmetu v „Letopisu“ uže leta 1878.“, in kakor tedaj, bodo brali naši rojaki tudi lanska pisma v slast. Ta pisma imajo stalno vrednost v etnografskem, zgodovinskem in političnem oziru in res vzvišujejo vrednost „Letopisa“ v pravem pomenu te besede. — Poleg druzega nam je še posebno hvalno omenjati prof. M. Voduškovega prevoda životopisa „Žige Popoviča“, o katerem slavnem moži se je doslé še malo vedelo, — in nadaljevanja „biblijografije slovenske“, katero je pričel sestavljati nepozabljivi dr. E. H. Costa, in ki jo sedaj vedno nadaljuje vrli g. J. Tomšič; vendar bi v tem oddelku „Letopisa“ želeli v bodoče natančnejše razvrstitve posamesnih del po svoji vsebini v predale, kateri so jim primernejši. Gosp. Tomšič morebiti vstreže tej želji nekaterih veščákov, ki umó ceniti njega ne zeló prijetno opravilo.

*

„Znanstvena terminologija“ je knjiga, katera je bila silno potrebna ne le dijakom, nego tudi vsem rojakom, imejočim opraviti v slovenščini z besedo in pismom. Kolikor nam pristoji sodba o Cigaletovem deli, menimo, da bode tudi filolog-strokovnjak jo srčno pozdravil in se z nami veselil obilice pravega zlatega zrna, a vsak naobražen Sloven vemo, da zna gospodu pisatelju iskrno hvalo o njega čvrstem plodu mnogih let.

„Grmanstvo in njega upliv na Slovanstvo v srednjem veku“ je najnovejše delo pisatelja, čegaver imé sluje med najboljšimi udi naše „mlade garde“, če tudi je tù na lice si del „vizír“. To knjižico brali smo slučajno še v rokopisi in takoj se nam je videla nekamo posebnostna v svoji vrsti. Pisatelj obravnava sicer res predmet, kakoršnega so uže mnogi pred njim, več ali menj obširno, toda umel je mu dati podobo, da ni suhoparen, niti ne predolg, (časih le še prekratko obdelan!) Pisava gosp. J. V. je elegantna, zrnovita in objektivna; vsaka stran knjižice svedoči, da je nje sestavljavec o svetovni in posebe o slovanski zgodovini temeljito poučen in da je bral kakor bučela po cvetji gradiva po raznih zgodovinskih delih. Le tem načinom mu je bilo tudi môči, narisati nam resnično sliko osode Slovanov v srednjem veku. Vse pojedinosti kaže našim dušnim očém pisatelj brezstrastno, kar je malokedaj navada pisateljem zgodovine, če tudi prva dolžnost, a vrhu vsega dalje ne smemo zabiti še njega pravicoljubivosti, zato mislimo, da niti naš nasprotnik ne bi vedel kaj očitati izvrstnemu temu delu. Altius semper!

Jovan Koseski nam je podál v „suplement“ svojim delom nekatere nove prevode Lessingovih, Schillerjevih, Göthejevih, Körnerjevih in nekaterih italijanskih pesni. Njega obilim čestiteljem gotovo dobro dojde ta prijaznjivi dar čestitega možá, ki ves navdušen za slovansko reč je posvetil svoje peró domovini naši uže v tistih dnéh, ko je bil še vsak pisatelj slovensk „rara avis“.

Sklepajoči svoje kratko poročilo o „Matičnih“ knjigah želimo prav iz globine svojega srca, da se vkrog tega národnega literarnega društva v vedno obilejšem broji zbiraji naši vrli pisatelji, stari in mladi, a da jej pristopa tudi od leta do leta znamenitejši broj udov. V to pomozi Bog!

V Ljubljani 20. dné marcija.

Jos. Charpentier.

---

* *„Slovenska Talija“*. — Pod tem naslovom zbirko dramatičnih del in iger na svetlo daje dramatično društvo v Ljubljani.

1. vezek: „Priročna knjiga za gledališke diletante“. Cena 50 krajc.

Od poznejših vezkov so pošli: 3., 4., 5., 7. in 8. vezek; v ostalih so natisnene sledeče gledališke igre: *) „Ultra!“ (B. 1.) — „Na mostu“. (B. 1.) — „Gospod Čapek“. (V. 1.) — „Belín“. (O. 1.) — „Graščak in oskrbnik“. (R. 4.) — „Serežan“. (O. 1.) — „Svojeglavneži“. (V. 1.) — „Roza“. (V. 3.) — „Klobuk“. (V. 1.) — „Ptičnik“. (O. 1.) — „Išče se odgojnik“. (R. 2.) — „Zabavljica“. (V. 1.) — „Zakonske nadloge“. (V. 1.) — „Poglavje I., II. in III.“ (V. 1.) — „Mutec“. (V. 1.) — „Telegram“. (V. 1.) — „Sam ne vé kaj hoče“. (B. 1 1/8.) — „Ona me ljubi“. (V. 2.) — „Gospod režisér“. (Šaljiv prizor.) — „Uskok“. (V. 1.) — „Vdova in vdovec“. (V. 1.) — „Visoki C.“ — (V. 1.) — „Gorenjski slavček“. (O. 2.) — „Požigalčeva hči“. (R. 5.) — „Umetnost in narava“. (V. 4.) — „Zapravljivec“. (Čarobna igra. 3.) — „Pokojni moj“. (V. 1.) — „Lornjon“. (R. 1.) — „Gospá, ki je bila v Parizu“ (V. 3.) — „Na kosilu bom pri svoji materi“. (V. 1.) — „Brati ne zna“. (B. 1.) — „Gospoda Kodelja pridige izza gardin“. (V. 1.) — „V spanji“. (V. 1.) — „Kovarstvo in ljubezen“. (Ž. 5.) — „Donna Diana“. (V. 3.) — „William Ratcliff“ (Ž. 1.) — „Gluh mora biti.“ (B. 1.) — „Ženska borba.“ (V. 3.) — „Ogenj nij igrača. (V. 3.) — „Ena se joče, druga se smeje“. (R. 4.) — „Garibaldi“. (B. 1.) — „Marija Magdalena“. (Ž. 3.) — „Tri Vile“. (V. 2.) — „Srce je odkrila“. (V. 1.) — „Pes in mačka“. (V. 1.) — „Cvrček“. (R. 5.) — „Lowoodska sirota“. (R. 4.) — „Trnje in lavor“. (R. 2.) — „Doktor Robin“. (V. 1.) — „Pesek v oči“. (V. 2.) — „Kozarec vode“. (V. 5.) — „Igralka“. (V. 1.) — „Dva gospoda pa jeden sluga“. (B. 1.) — „Star samec“. (R. 2.) — „Stara mesto mlade“. (V. 1.) — „Gringoire“. (R. 1.) — „Ena se mora omožiti“. (V. 1.) — „Berite ‚Novice‘!“ (V. 1.) — „Dva zeta“. (V. 1.) — „Nemški ne znajo“. (B. 1.) — „Ženski jok“. (V. 1.) — „Moja zvezda“. (V. 1.)

„Slovenska Talija“ je na prodaj po knjigarnah v Ljubljani, pa se lahko tudi naroči naravnost od dramatičnega društva v Ljubljani.

Kdor si naravnost od društva naroči vse prej navedene knjige, katerim je v knjigotržtvu cena 18 gold. 55 kr., jih dobó za znižano ceno 14 gold.

Če se od društva vsaj za 4 gold. knjig naročí ob enem, društvo popusti 20% navadne cene, ki je ustanovljena posameznemu vezku in na zavitku tiskana.

☞ Narodnim društvom, katera prevajajo gledališke igre, je priporočati, da si od vsake igre, ki jo hoté igrati, omislijo celo garnituro, to je, toliko knjižic, kolikor jih je igralcem treba o provajanji; cele tiskane igre učečim se igralcem mnogo bolje ustrezajo, kakor same izpisane naloge, vrhu tega pa so še cenejše.

*) B. pomeni burko, V. veselo, R. resno, Ž. žalostno igro; O. opereto. Številke za le-temi črkami kažejo število aktov.

Politične stvari.

Kdo je kriv, da državni zbor še ni dovršil zimske sesije nalóg?

Po obljubi prestolnega govora smo smeli pričakovati, da zimsko zborovanje se končá pred veliko nočjó. Al to ni mogoče bilo; veliko delo — proračun za letošnje leto — še ni dognano, zato pride brž ko ne mesec maj, predno bode konec državnemu zborovanju in se meseca junija še le pričnó deželni zbori.

In kdo je te zavleke kriv? Kdo drug kot ustavoverska stranka?

Ustavoverci so ob času svojega gospodstva v zbornici poslanski toliko napačnih postav skovali, da je dolžnost bila naši pravni stranki, ustavoverske smeti izpoti spraviti in malopridne postave nadomestiti s takimi, ki jih ljudstvo želí in potrebuje. To pa potrebuje dela in časa.

Druga krivnja ustavovercev je trdovraten upor nepoboljšljive ustavaške stranke zoper nekatere postave, ki jih je ministerstvo predložilo zbornici poslancev v obravnavo in zoper katere so se na vse kriplje upirali v odsekih in zbornici in toliko prazne slame namlatili, da je njen kup uže lahko presegel Št. Štefanski turn. Vse to čenčanje brez konca in kraja, deloma nalašč, da le zavlečejo čas, deloma v domišljeni modrosti, pa je krivo, da so meseci in meseci pretekli, na tisoče in tisoče goldinarjev se za dníno poslancem potrosilo, pa vendar v zbornici poslancev ni pred veliko nočjo prišel proračun (budget) za letošnje leto v razpravo.

Sicer se pa proračun letos natančnejše in vse drugače pretresa, nego li prejšnja leta. Dokler so v poslanski zbornici imeli odločilno večino ustavoverci in so gospodarili po svoji volji, se še zmenili niso za to, kar bi bilo obravnavati potreba z ozirom na nenemške narode avstrijske. Želje in tirjatve naše manjšine so jih brigale kaj malo, in ker je vlada bila krí od njih krví, ni bilo težavno sklepati o proračunu; dovoljevalo se je, česar se je želelo in kjer je manjkalo — a manjkalo je po navadi vsako leto jako znamenitega zneska — tù se je ravnalo po jako preprostem pravilu aritmetičnem: „vzelo se je na pósodo“ in sicer s pomočjo rentnih naslovov, kateri so se prodajali, kakor je kedo želel. Sedaj je pa to čisto drugače. Sedanja pravna večina poslanske zbornice se ne ustavlja potrebam nenemških národov, nego jih natančno preiskuje ter je pripravljena, jim ustrezati, a ker se je za mnogoletnega centralističnega gospodarstva nakupičilo čim dalje, tem več pritožeb, daje sedaj razpravi proračuna dosti truda.

Druga vladna predloga, posojilo 20 milijonov, tudi ni našla milosti pri ustavovercih, čeravno dolgove in posojila delati je njih največa moč bila skozi vsa leta, ko so oni v zbornici prve gosle godli. Zdaj pa je ta stranka samo iz upora do ministerstva pokopati hotela posojilo. In to je uže drugi hudi napad v tem zborovanji, katerega je učinila „lojalna opozicija“. Prvi poskus podkopati sedanjo vlado, katera si je vsaj po besedi stavila nalog, posredovati sporazumljenje med narodi, storili so ustavaki pri vojni postavi. Napenjali so vse žile in žilice, da bi podrli ta predloga, dokler se v poslednem hipu stranka ni sama sebe razprši la in tako izgubila zmago. Ustavaki — pravijo — da zabranjujejo posojilo „v interesu države“. Res, pri vsaki stvari so „državni interesi“ grešni kozli starega zakona! Zaradi „državnih interesov“ gospodom ni bilo môči potrditi vojne postave in bili so pripravljeni, slabiti v kritičnem hipu vojno moč državi; iz golih „državnih interesov“ se nenemškim narodom ne sme dovoliti ravnopravnost, čeravno jim je za-njo porok ustava, in zopet iz „državnih interesov“ niso hoteli dovoliti posojila, čeravno bi se s tem, da država ne bi v določenem času mogla spolniti svojih dolžnosti, nje kredit na vso moč znižal.

Taki patrioti so ustavoverci! Cedalje očitnejše kažejo, koliko jim Avstrija veljá, če ni — nemška in oni ne — njeni profeti.

Mnogovrstne novice.

* *V južni Rusiji* je razsajala pretekli teden strašna burja, katera je gotovo vzrok zeló mrzlemu vremenu, katero nekoliko dni tudi pri nas imamo. Skoro vse železnice na Ruskem so bile zametene s snegom. Burja je pričela divjati 8. dne t. m. in se je razprostirala do obalov črnega morja.

Naši dopisi.

V Gorici 21. marcija. — „Mir bodi mojim narodom!“ To je uže davno cesarjeva volja. Danes je „oljčna“ nedelja; danes dopoldne so bile naše ulice in cerkve pravi oljniki: vse je šumelo bledozelenih ólikinih vej in bremen. Tako podobo imajo danes le južna mesta. — Ko sem prišel jez z oljkino vejo — znamenjem mirú — iz cerkve, našel sem ta le telegram z Dunaja: „*Hofrath Winkler Landespräsident Krain ernannt*“. Brž mi je bil jasen moje oljke pomen: presvetli cesar je poslal svojim zvestim Slovencem oljko mirú. Čestitam Vam, kranjski rojaki; Bog Vam novega predsednika, gosp. Winklerja mnogo, mnogo let ohrani! Današnja nedelja ima pa še druga imena; tudi „palmova“ jej dejo. Palma je znamenje zmage in slave. In ni li to, da je pošten slovenski sin — zdaj slovenske dežele predsednik, sijajna zmaga? Mož izmed naroda je novi Vaš predsednik, ki narod in deželo pozna. — Današnjo nedeljo imenujete pri Vas „cvetno“. Naj bi bila Vam in nam cvet boljših časov; naj bi za cvetom prišel brž sad. In, ker je slednjič danes (po pratiki) tudi začetek spomladi, naj bode tudi to bonum omen! — Da, gosp. Winklerjevo imenovanje je principno važno. — Ker je navada, da, kedar kdo kako visoko službo prične, ljudje radi poprašujejo, kakošen je novi načelnik, dovolite, da o našem slovečem domačinu nekaj črtic semkaj zapišem. Rojen je na Trnovem (v goriški okolici) 9. novembra 1825. leta. Na tukajšnjem gimnaziji je bil vsako leto prvak med odličniki. Dovršivši juristične studije na Dunaji l. 1849., začel je službovati v Gorici; bil je sodnijski in politiški uradnik (v Gorici, v Kanalu, Sežani in spet v Gorici). Kot ud zemljiško-odvezne komisije je bil duša dotičnih težavnih opravil. Jako kočljivo službo je taktno opravljal l. 1866. kot okrajni predstojnik na italijanski meji v Korminu. Ta čas mu je podelil presv. cesar viteztvo Franc-Jožefovega reda; pozneje je bil imenovan častni meščan Korminski. Leta 1868. je šel za okrajnega glavarja v Tomin, kjer je njegov spomin neumrljiv. Bil je med drugim živi „občinski red“; učil je osebno starešinstva (občinske zastope) zborovati in županstva službovati; skrbel je za šole in cerkve, delal ceste in mostove. Ni ga okraja, da bi se bil tisti čas tako zgledno upravljal, kakor tominski. Županstva, šolski svet, cestni odbor — vse je uradovalo po slovenski. Leta 1871. je Winkler uže bil namestništveni svetovavec, pa ostal začasno še v Tominu. Leta 1875. je postal dvorni svetovavec, prej v Trstu, od 5. junija 1876. pa pri upravni sodniji na Dunaji. Deželni poslanec goriški je od leta 1861. skozi in skozi; prvih šest let je bil tudi deželni odbornik in začetnik slovenskega uradovanja v odboru; od l. 1877. je bil deželnega glavarja namestnik. V državnem zboru je od l. 1873.; volile so ga kmečke občine. — Že ta pregled njegovih služeb kaže, koliko je moral naš veljak delati. In res, delavnost je prva glavna črtica njegovega značaja; Winkler je natančen, vesten, stanoviten, vspešen delavec. Kar dela, dela kot veščak, ker je izvrsten jurist, postavoznavec in praktikar. V občinskih rečéh mu ni nihče kos; duhovska ali cerkvena agenda je tudi opravljal kot okraj ni glavar in kot vodja namestništvenega kulturnega odseka v Trstu. V kakšnem duhu jih je opravljal, vedó dotičniki dobro; pogrešajo ga še zdaj. Karakteristične za-nj so mnogotere njegove razsodbe v upravni sodniji. Zaupanje, ki ga uživa v državnem zboru, kaže to, da je bil izvoljen v mnogo odsekov. On je vsikdar zvest bil in zvest ostal geslu: „Cesarju, kar je cesarjevega“, „Bogu, kar je božjega“. In to spolnuje brez hlimbe. Pregovor „honores mutant mores“ je prišel pri njem ob veljavo; gosp. Winkler je zmeraj enak: zgledno ponižen in priljuden. Postrežljivost njegovo je znabiti uže marsikdo zlorabil. V Gorici, v Korminu in Trstu so ga tudi Italijani spoštovali, in Nemci tukajšnji tudi tako. Gosp. Winkler je bil do svojega odhoda iz Gorice predsednik naše čitalnice in njegovo taktno postopanje je merilo na to, da bi slovenstvu v Gorici potrebno socijalno veljavo pridobil, kar se mu je tudi posrečilo. — Gledé na zasluge njegove ste ga občini Sežana in Kastva (v Istri) imenovali častnega občinarja. Kastavcem je v neki zahomotani gozdni zadevi veliko pomagal. — Kakor je zmožen, v treh jezikih uradovati (v nemškem, slovenskem in italijanskem), tako tudi

vsa blaga njegova rodovina te 3 jezike govorí. — Površen je ta opis, pa resničen. Če boste, vrli Kranjci — in nadejam se, da boste — z novim gosp. deželnim predsednikom zadovoljni, bode nam Goričanom to prisrčno veselje. Za vitezom Kalino, ki ste ga, kakor so zadnje „Novice“ poročale, visoko spoštovali zaradi poštene nepristranosti njegove, bi ne bili môgli — tega smete Kranjci uverjeni biti — nobenega boljega c. kr. deželnega načelnika dobiti, kakor je gospod Winkler.

Iz Pazina 21. marcija. — Odboru za stradajoče v Istri so dalje poslali sledeči dobrotniki in gospodje nabrane ali od njih darovane svote: Gosp. vikar Dolenec po gosp. o. H. Novlanu 13 gold. 30 kr., gosp. kaplan Mikiša iz Pična 3 gold.; sl. odbor za stradajoče Istrane v Zagrebu 300 gold., gosp. vikar Dolenec zopet 21 gld. 16 kr., gosp. Stanič, notarski koncipist v Gradcu 10 gold., gosp. dr. Josip Starè, blagajnik dram. društva, polovico čistega dohodka „akademije“ napravljene na korist Istranom in Notranjcem po ljubljanski čitalnici dramatičnemu društvu in „sokolu“ 113 gold., gosp. dr. L. Gregorec, vrednik „Slov. Gosp.“ v Mariboru 38 gld. 35 kr., gosp. vikar J. Tomažič čisti dohodek gledališke igre v čitalnici novomeški 34 gold., gosp. Trinajstić, jurist v Beču 22 gold. 10 kr., sl. vredništvo „Soče“ iz Gorice 5 gold., sl. vredništvo „Novic“ 25 gold. 20 kr., gosp. kaplan Mikiša iz Pična še 2 gold., gosp. kaplan R. Jelušić iz Pična 5 gold. in gosp. Fr. Mečar-Bertoša 2 gold.

Ravnokar sem dobil zopet od gosp. dr. Lav. Gregorca, vrednika „Slov. Gosp.“ v Mariboru, nakaznico za 68 gold. 14 kr. in od gosp. fajmoštra J. Kramarja iz Breznice nakaznico, da je po železnici odposlal za naše stradajoče 1564 kil. krompirja, 75 kil. fižola in 416 kil. žita.

Vsem dobrotnikom se v imenu odbora za stradajoče v Istri za poslane darove najsrčneje in topleje zahvaljuje odborov tajnik J. Berbuč.

Iz Podrage pri Vipavi 16. marcija. (*Požar; vreme; žalostni stan vinogradov.*) V nedeljo 14. dne t. m. zadonel je žalosten glas zvonov ravno ob 10. uri. „Kaj pomeni to“ — vprašam človeka, ki je memo mene tekel. — „Gorí!“ — mi zavpije in hití dalje. Jaz jo hitro uberem za njim in pridem v Bitnje (tako se imenuje oddelek tukajšnje vasí), kjer je stal hlev posestnice Bratož po domače Šlosarjeve uže ves v plamenu. „Ali je živina notri?“ — vprašam; „da, notri je!“ — dobim odgovor. In res bila je uže mrtva; plamena dim jo je zadušil. Pogorelo je 8 glav goveje živine in do 500 centov sená z vsem poslopjem vred. Akoravno je bila pomoč hitra, vendar se tu ni moglo prav nič rešiti, le sosedne hiše so se obvarovale. Brizgalnica vipavska bila je kmalu na mestu, kajti gosp. Ferjančič iz Vipave je svoje konje tako močno podil, da so prihiteli o poli uri v Podrago z brizgalnico, katera je v prav dobrem stanu. Tukajšnje prebivalstvo pozna pa tudi ljubezen do bližnjega v pravem pomenu besede, ker nosili so vodo možki in ženske do 5. ure popoldne neprenehoma, posebno pa so se hrabri skazali gosp. J. Jamšek, dimnikar, gosp. A. Pavlin, ključavničar kot brizgalnični vodja in pa gosp. F. Rupnik, vsi iz Vipave. Med tukajšnjimi prav pridnimi moškimi in ženskami mi je pa dolžnost, tudi javno pohvaliti gosp. Jan. Semenča, predsednika tukajšnje čitalnice, Ivana Žgurja, Matija Lozeja, Franceta Žgurja in še veliko druzih fantov in mož, med ženskim spolom pa so se posebno vrle pokazale Lojza Trostova, Ivana Petrova, Marička Sandrova, Lojza Vrtovčeva, Franca Lipetova, kuharica gosp. vikarja in še mnogo druzih, katere so neprenehoma vodo nosile. Žandarja g. Pogačnik in g. Čekada sta bila do pozne noči tukaj in vedno ljudí spodbujala na delo. Tej združeni pomoči gré zahvala, da se je ogenj zabranil, da ni dalje segel. — Po hudo mrzli zimi nastopili so zdaj prijazni gorki dnevi in človek si mora uže suknjo sleči pri opoldanskem solncu. Drevesa uže cvetó in pridni naš kmetič si obdeluje svoje polje za krompir in drugo in dela v vinogradu. Al v vinogradih je žalosten pogled, kajti zarad mraza v adventu pozeblo in pomrlo je veliko število vinskih trt tako, da so le za na ogenj. Tako našega kmeta zopet le revščina čaka; davkarski eksekutor pride in tirja davek, a s čem naj ga človek plača! Bog pomozi nam Notranjcem, ki smo pomoči tako potrebni!

Iz Krškega 22. marcija. (*Na korist siromakom Notranjcem*) napravilo je v nedeljo tukajšnje bralno društvo, katero se je po prizadevanji nekaterih tukajšnjih narodnjakov prestrojilo iz nemškega „Lesevereina“, 2 gledišćini predstavi: eno nemško „der Hut“, eno slovensko „Dva gospoda in en sluga“, ki ste se prav dobro in pohvalno izvršili. Ves znesek vstopnine (64 gold.) poslal se bo v omenjeni blagotvorni namen, ker je društvo stroške prirejevanja zabave samo poravnalo. — Imenovanje gosp. Andreja Winklerja, odličnega slovenskega domoljuba, za kranjskega deželnega predsednika vzbudilo je pri nas občno veselje.

Iz Kranja 22. marcija. (*Naša gimnazija.*) Mestni zbor je v seji 16. dne t. m. enoglasno sklenil, da se 1000 gold. vsako leto dovoli za vzdržavanje naše gimnazije. Da bralci naši izvedó, kako je stvar tekla in koliko prav za prav bode mesto zadelo vsako leto plačila, ako sl. vlada ne odpustí nekoliko onega zneska, naj jim objavimo nekoliko iz dotičnih obravnav. Z dopisom od 10. dne t. m. je c. kr. deželna vlada vsled ukaza sl. naučnega ministerstva od 3. dne t. m. pozvala naš mestni zastop, naj svoj sklep od 18. aprila 1879. l. predrugači tako, da oni donesek s 1000 gold. se ne glasí na pripomoč „zbirki učnih pripomočkov“, ampak se v gotovini odrajtuje na naslov „za vzdržanje 4razredne spodnje gimnazije“, — zraven tega pa, dokler ni popolna 4razredna gimnazija zopet ustanovljena, naj mesto doplačuje še po 250 gold. vsako leto za na novo ustanovljene razrede. Na ta vladni poziv od 10. dne t. m. se je mestni odbor koj 16. dne t. m. zbral v sejo in enoglasno sklenil udati se zahtevam vladnim ter s tem dejansko dokazati, koliko je mestnemu odboru na tem ležeče, da se na korist mestu in cele gorenjske straní zopet ustanoví popolna doljna gimnazija v Kranji. Ker pa bode moral mestni odbor zarad tega plačevanja mestne doklade od 10% na 25% povikšati, je odbor v tej seji ob enem dal županstvu nálog, da se do deželnega odbora obrne za dovoljenje pobiranja 25% doklad na direktne davke, in da z ozirom na veliko breme, ki si ga polég druzih potrebščin mesto naklada s tem novim doneskom za vzdržanje gimnazije, županstvo opazuje čas, ki bi ugoden bil vložiti sl. vladi prošnjo, da se gori navedeni znesek zniža na manjšo svoto, ki jo malopremožni Kranj zmore. — Iz tega naši bralci razvidijo, da je mestni odbor dovolil, kar svojo moč preséga — le, da bi se mestu in Gorenjcem ohranila gimnazija.

Iz Nasovič. — Pri volitvi občinskega zastopa 29. dne februarija t. l. so bili izvoljeni: za župana Jakob Barle, za svetovalca pa Janez Drešar in Janez Stupar.

Iz Podgorja. — Pri volitvi županstva 28. februarija t. l. smo si izbrali za župana Andreja Pavliča, za svetovalca pa Mihaela Svetlina in Janeza Mušiča. Vsi izvoljeni so iz Podgorja.

Iz Konja. — Pri volitvi občinskega zastopa je bil za župana izvoljen France Beber iz Cirkuš, za sveto-

valce pa so bili izbrani Jožef Prester in Jožef Cerer, oba posestnika v Cirkušah.

Iz Ljubljane. — V nedeljo dopoldne je „Novicam“ z Dunaja došel ta-le telegram: „Possinger, Kalina, Winkler so imenovani“. Kratke te besede so nam potrdile, kar se je uže več dni govorilo na Dunaji, namreč da baron Possinger iz Brna pride na Dunaj na mesto barona Conrada, ki je naučni minister postal, — naš c. kr. deželni predsednik vitez Kallina bode povišan na mesto ces. namestnika v Brno namesto barona Possingerja, — za c. kr. deželnega predsednika v Ljubljano pa da na njegovo mesto pride gosp. Andrej Winkler, c. k. dvorni svetnik pri upravni sodniji na Dunaji. Ta novica, potrjena po uradnem razglasu v „Wien. Zeitung“ — z dobro vestjó rećemo — je razen „Tagblattove“ klike v vseh druzih krogih veliko radost vzbudila, a ne zato, da izgubimo dosedanjega deželnega predsednika vit. Kallino, ki je v národnih krogih vžival in res zaslužil soglasno spoštovanje in je za zmerom hvaležnega spomina v naši deželi gotov, ampak zato, da, ker gré v službo više vrste, na njegovo mesto k nam pride mož, da, kakor naš dobro informirani gosp. dopisnik iz Gorice v današnjem listu pravi — in oba naša slovenska časnika potrjujeta — si boljega deželnega načelnika nikakor želeti ne moremo. In tako dobro nam došel novi gospod deželni predsednik! Da pa naši bralci kaj več o njegovem dosedanjem jako odličnem delovanji zvedó, naj beró dopis „iz Gorice“.

— (*Telegram z Dunaja*) je včeraj zvečer „Novicam“ prinesel to-le poročilo: „Večerni list današnje „Deutsche Zeitg.“ razglaša govorico o poklicu dr. pl. Kalteneggerja v upravno sodnijo.

— (*Razstava in premiranje goveje živine v Postojni*), ki je zarad goveje kuge lani ustavljena bila, je zdaj po dopisu sl. ministerstva kmetijstva družbi kmetijski od 3. dne t. m. gotova, in bo 28. dne prihodnjega meseca aprila. Centralni odbor družbe kmetijske ravno zdaj pošilja oklice in na novo tiskane plakate na vse kraje ter prosi c. k. okrajni glavarstvi v Postojni in Logatcu, kmetijske podružnice in pa dekanije notranjske, naj blagovolijo pripomoči, da se oklici te prve razstave in delitve premij na Notranjskem prav izdatno razglasijo povsod, da bode udeležba notranjskih živinorejcev živahna.

— (*Iz mestnega odbora.*) V seji 20. dne t. m. bil je na dnevnem redu predlog ustavoverske večine, naj mesto kupi kolisej. Predlog stavil je dr. Suppan, ki je to kolosalno bajto tako ljubeznjivo popisal, da bi mestni zastop kar le hiteti moral, da mu je ne prevzame kdo drug. Kolisej — je rekel — je izvrstno dobro zidan, ima zdravo lego, nese velike dohodke itd. Po tej gloriji, ki jo je gosp. dr. Suppan pel koliseju, ni skor misliti bilo, da bi se kedo izmed druzih mestnih odbornikov proti temu nasvetu oglasil. Kupna cena je stavljena koliseju na 114.000 gold., prezidanje bi pa stalo še čez 60.000 gold., ako bi se sedanje poslopje za kosarno pripravno predrugačilo. — Po zaslišanem tem predlogu, ki je osupnil vsacega, kdor stan in zgodovino koliseja pozná, se je pričela obravnava. Govorili so ostro zoper dr. Suppanov predlog národni odborniki gospodje: Horak, Bleiweis, Regali, izmed nasprotne stranke pa odbornik gosp. Ziegler. Povdarjali so vsi, da Ljubljana res kosarne potrebuje, da pa večo posadko le takrat dobimo, ko zidamo pravo in praktično kosarno, in če bi ta tudi več stala, bodo pa tudi njeni dohodki veči. Rekli in dokazali so vsi, da je kolisej slabo zidan, zdaj le nekoliko popravljen, da večinoma v nesrečni jami stojí, kjer ni nobena kanalizacija mogoča, je premalo zračen in brez dobre vode, ter da po vsem tem ni misliti, da bi vojaško oblastvo to poslopje pripoznalo za normalno kosarno pripravno, in to je edini namen, ki ga mestni zastop mora imeti pred očmí. Trditev dr. Suppana, da bi se na taki način denar mestnega loterijskega posojila dobro naložil, pobijal je s temeljitimi razlogi odbornik dr. K. Bleiweis. Ker je nasprotna večina sprevidela, da narodni odborniki nikoli in po nobeni ceni ne bodo privolili v nakup koliseja in da v tem vprašanji utegnejo tudi veliko večino ljubljanskega občinstva imeti na svoji strani, stavil je odbornik gosp. Dežman predlog, naj se sklep o nakupu koliseja danes odloží, in naj se še enkrat stavbeni stan poslopja, voda itd. natanko preiskuje, in tudi vojaški erar vpraša, ali bi sprejel kolisej po prezidanji njegovem za normalno kosarno. In ta predlog je bil sprejet, ker predlog manjšine, naj se o predlogu dr. Suppanovem prestopi na dnevni red, to je, popolnem opustí, ni prišel na glasovanje. — Ker je vsled silne opozicije in tehtnih dokazov narodnih odbornikov pa tudi vsled veljavnega ugovora tehnika Zieglerja bil za blagostanje mesta pogubni nasvèt za zdaj odložen, se pričakovati sme, da ne pride več v razgovor, kajti lahko bi se reklo potem, da je mestni odbor podoben otroku, ki ne zna gospodariti z denarjem, katerega je v roke dobil. Zoper tak naslov pa protestujejo národni mestni zastopniki odločno, ki so radi sprejeli dr. Suppanov predlog o loterijskem posojilu, mestu koristnem, pa nasproti morajo kar naravnost odbijati današnji njegov predlog, mestu jako poguben.

— (*O občnem zboru obrtniške pomočne družbe*), ki je bil 21. dne t. m., poročamo prihodnjič več.

— (*Iz Idrije*) se nam poroča, da uže več časa z Dunaja poslana komisija preiskuje stan ondašnjih rudokopov ter da se pošteno nepristransko obnaša. Ako je to tako, ni dvombe, da se pokaže resnica žalostnega stanú ondotnih delavcev tako, kakor ga je popisala interpelacija kneza Wiodischgrätza, katera je „Tagblattovce“ strašno poparila. Se ve da resnica očí kolje!

— (*Liberalci*) so v pondeljek imeli volilen shod v kazini. Po poročilu „Slov. Nar.“ se jih je zbralo — celih 5 mož, in ti so brez vse debate si izbrali svojih navadnih 7 kandidatov, med njimi za 3. razred: Otomara Bamberga in Albina Acht-schina kot „Männer aus dem Volke.“

— (*Naš rojak prof. Füster*), glasoviti „pater študentov“ ob dunajski revoluciji leta 1848., še živi na Dunaji. Demokratični delavci so nameravali 13. dan marcija na Šmelckem pokopališči v spomin za svobodo 13. marcija leta 1848. padlim tovarišem velikansko demonstracijo napraviti, katero pa je policija zabranila. Zato je le majhno število Dunajčanov se udeležilo te svečanosti, o kateri „demokratični“ časnik tako-le poroča: „Velik vtis na vse pričujoče je naredil prihod 72 let starega bolnega prof. dr. Antona Füsterja, nekdanjega „patra študentov“, katerega so na gomilo meseca marca padlih pripeljali nekateri prijatelji; ves polomljen je prišel na mesto in na grob položil lavorov venec okinčan z vijolicami in rudečim trakom, na katerem je bil napis: „13. dne marcija 1848“ z zlatimi pismenkami. Ubogi starec je dolgo stal ves zamišljen pred grobom, kjer je pred 32 leti navdušeno govoril; oči so mu zalivale solze in kakor da bi hotel blagosloviti gomilo, je stegnil svojo roko ter potem slovó vzel od predrage mu gomile. Govoril ni tudi nobeden drug prav nič in tako je tiho in mirno se izvršila svečanost, za katero so dunajski delavci velike priprave delali.

— (*Da tudi Francoz je vedel, da na Kranjskem ni ni nič Nemca*), kaže nam „Osnanilo“, ki nam je po naključbi v roke prišlo. Objavimo ga bralcem našim

od besede do besede in od črke do črke tako, kakor je in to samo v slovenskem jeziku (ne pa na eni strani slovensko, po drugi pa nemški) tiskano bilo in po deželi poslano leta 1809., ko je kranjska dežela začasno prišla pod oblast francoske vlade. „Osnanilo“ se je glasilo tako-le:

„Zefarsfki kralevi franzoski General Intendant Gofpod Excellenz Dauchi je peti dan tiga mefza fam vkasal, de moramo vfim Krajnzam osnàniti, de po narvifhi milofti fvetliga franzoskiga Zefarja tifte deshele, ktire fo po dunejfkimu miru njemu podloshne biti sazhéle, nimajo nizh vezh plazhovati, kakor li navadne davke, ktire fo pred vojfko plazhovale; inu de svetli Zefar Napoleon v' timu hozhe polahkati fvoje illirfke podloshne, karkol inu kakor hitro je mogoče, svunaj de njegove foldate s' shivesham prefkerbé, dokler bo sdajna kratka potreba, inu dokler bo Zefar drugazhi vkasal.

Is te narvifhi milofti bo vfaki zhlovek fposnal, de fvetliga Zefarja mifel inu volja je, fvojim novim podloshnim fvojo milost iskasati, inu vfe rezhi po ftari navadi oberniti.

Po tim narvifhim povelju more vfaki podloshni nafhe deshele fvoje ftare do sdaj navadne gofpodnje davke, inu vfe zefarsfke inu gofpofkine plazhovanja po ftari navadi inu verfti fvoji laftni gofpojfki ob pravim zhafu bres isgovora odrajtati, fizer bode njegova nepokorfhina proti timu povelju ojftro pokorjena, inu vfaki fi bo mogel fam febi fhkodo derpifati, ktiri ga bo fizer sadéla.

V Lublani 12. dan Liftagnoja 1809.

Od timzhafniga Poglavarftva
Franz Xaveri Baron Lichtenberg
Poglavarftva-Praesident.“

— (*Knjižica, kako naj se napravljajo vodnjaki in kapnice*), veljá 20 krajc., če se v pisarnici kmetijske družbe kmetijske vzame; kdor jo po pošti naročí, naj priloží še 5 krajc.

— **(Volilci ljubljanskega mesta) se uljudno vabijo na razgovor o kandidatih za prihodnje mestne volitve jutri (na praznik Marijnega oznanjenja) ob II. uri doppldne v zgornjo čitalnično dvorano.**

Meščanski volilni odbor.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Predno je zborovanje zbornice poslancev za čas velikonočnih praznikov prestalo, je zbor sklenil, da za mesec april in maj sme vlada davke pobirati po dozdanji razmeri — za 20 milijonov gold. zlate rente, to je, dolžnih pisem, katerih obresti se plačujejo v zlatu, pa sme izdati, da pokrije s tem primanjkava. Tù so ustavoverci zopet bombardirali finančnega ministra Kriegsau-a, češ, da ne vživa zaupanja njihovega. Minister jih je mirno in temeljito zavračal in zbornica z veliko večino dovolila posojilo. — Dalje je z 301 glasovi proti 50 sklenila, naj se odpravi posebno kmetom silno nadležno posilno legaliziranje. Minister Stremayer je z rokami in nogami branil ustavoversko dete, a propal je ž njim vred. — Zadnji dan zborovanja je zbornica sprejela postavo o olajšanji davkov posojilnicam in upnim zavodom tako, da ta zakon velja samo za posojilnice, ki bodo plačevale polovico pridobnine. — Postava o oderuštvu ni mogla več na vrsto priti. — Zborovanje je do 5. aprila odloženo. Prvo, kar bode poslanska zbornica obravnavala po veliki noči, je državni proračun za 1880. leto; dotični odbor je dovršil svoj posel, po katerem bode primanjkava znašala 24 in pol milijona. — Interesantna bo po veliki noči v zbornici razprava o Lienbacherjevem predlogu, ki gré na to, da se dolžnost, ljudsko šolo obiskati, od 8 let zniža na 6 let. Interesantno — pravimo — zato, ker se je naučni minister Conrad v odseku, ki je ta predlog razpravljal, ustavovercem tako grozno zameril, da so mu kar naravnost „svojo prijateljstvo“ odpovedali. Minister Conrad je namreč v odseku izjavil, da je od skupnega ministerstva pooblaščen, odbor zagotoviti, da ga je volja o obiskovanji ljudskih šol olajšave dovoliti. To pa je ogenj v strehi liberalcev!

— Poroka cesarjeviča Rudolfa s princesinjo Belgiško bode, kakor se zdaj sliši, 4. dne oktobra, to je, na imendan presvitlega cesarja.

— Minister dr. Stremayr je za protinom (putiko) hudo zbolel. *O da bi zbolel še Lehmayer!*

— „Politik“ javlja, da je skupni finančni minister baron Hofman imenovan vrhovni intendant obéh cesarskih gledališč. Na njegovo mesto pride zdaj brž ko ne g. Szlavy.

Iz Zagreba. — Vinski sejm je bil precej živahen, lepo število trgovcev je došlo iz Kranjskega, Štajarskega, Koroškega in Istre, celó iz Švajce je došel znani vinotržec Bühler. Kupčija vendar ni bila velikanska zato, ker vinorejci nimajo v veliki meri vin ene vrste, ki so ga želeli veliki vinski trgovci. Istina je, piše „Obzor“, da je ta sejm za hrvaške vinorejce dober poduk in velika korist vprihodnje.

Iz Rusije. — To, da francoska vlada se brani glasovitega hudodelca Hartmana, ki je glavni deležnik moskovskega atentata, izročiti ruski vladi, je Rusijo po pravici tako vznemirilo, da se nje simpatije zdaj zopet bolj obračajo Nemčiji.

Iz Bosne. — Odpravljeni so konzzlarni uradi, ter so se izročila dotična opravila deželni vladi v Sarajevem in Mostaru. S tem se prihrani znamenita svota; ob enem je pa to tudi začetek ožjega vtelesenja zasedenih dežel.

Listnica vredništva. Častiti županiji želimeljski: Družba kmetijska prejme skor gotovo, kakor prejšnja leta, tudi letos državno subvencijo za nakup plemenskih bikov muriškega in belanskega plemena. Takrat je treba, da županija ne prezré časa javne dražbe, ker le po poti dražbe se dobivajo od družbe nakupljeni biki, drugače ne. Sicer pa so zadnje tedne v „Oglasniku“ Novic nekateri posestniki naznanjevali, da imajo muriške bike na prodaj.

Popravki. V poslednjem listu „Novic“ v članku „Še nekoliko besed o gosp. Levstikovem nauku slovenskim županom“ namesto: vzprijati in izprijati na str. 86. čitaj: vzprijeti, izprijeti, in namesto: pravne uzore na strani 87. čitaj: pravne nazore (Rechtsanschauungen).

Žitna cena

v Ljubljani 17. marcija 1880.

Hektoliter: pšenice domače 10 gold. 56 kr. — banaška 11 gold. 80 kr. — turšice 6 gold. 80 kr. — soršice 8 gold. 99 kr. — rží 6 gold. 99 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 39 kr. — ovsa 3 gold. 57 kr. — Krompir 3 gold. 93 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.